

Zpráva o přítomnosti archeologických situací v trase napojení budoucí komunikace „Napojení silnice II/312 na D35 Vysoké Mýto – západ“

Mgr. Tomáš Zavoral, DiS.

PhDr. David Vích, Ph.D.

Mgr. Martin Lanta

Východočeské muzeum v Pardubicích

2024

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

Úvod

Ve druhé polovině roku 2024 bylo Východočeské muzeum v Pardubicích (dále jen VČM) osloveno Správou a údržbou silnic Pardubického kraje (dále jen SÚS) k vytvoření odborné rešerše o přítomnosti archeologických nálezů pod budoucí stavbou „Napojení silnice II/312 na D35 Vysoké Mýto – západ“. (dále jen stavba). Zpráva má sloužit především pro účely budoucího výběrového řízení zahrnující jak záchranný archeologický výzkum (dále jen ZAV) tak zemní práce pro tento výzkum.

Z pohledu archeologické památkové péče je třeba Vysokomýtsko a Choceňsko považovat za území s archeologickými nálezy (dále ÚAN) ve smyslu § 22 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění (*„Má-li se provádět stavební činnost na území s archeologickými nálezy, jsou stavebníci již od doby přípravy stavby povinni tento záměr oznámit Archeologickému ústavu a umožnit jemu nebo oprávněné organizaci provést na dotčeném území záchranný archeologický výzkum“*).

Nejstarší archeologické nálezy pocházejí již z mladšího paleolitu (40 000 – 10 000 př. Kr.), mladší a pozdní doby kamenné (neolit a eneolit), zejména pak z mladší a pozdní doby bronzové (k. popelnicových polí: lužická a slezskoplatěnická), z doby železné (halštatské i laténské), rovněž i z doby římské a stěhování národů. Nechybí pak ani doklady raného, vrcholného středověku a novověku. Trasa plánované komunikace je situována v regionu s vysokou koncentrací archeologických památek (sídlišť, pohřebišť, fortifikačních sídli). **S velkou mírou pravděpodobnosti lze tedy očekávat, že na předmětném území dojde k lokalizaci mnoha archeologických situací a nálezů.**

Byly využity tyto zdroje dat:

1. Informace publikované v odborné literatuře.
2. Informace publikované v regionální literatuře.
3. Aplikace Archeologická Mapa Archeologického ústavu AV ČR, Praha v.v.i. (centrální databáze archeologických památek ČR obsahující i "Excerpta" Muzea východních Čech v Hradci Králové).
4. Mapové podklady VČM v Pardubicích.
5. Poznatky z leteckého snímkování, laserového snímkování terénu a DMR 5G map (<https://geoportal.cuzk.cz/>)
6. Údaje ze sbírkové evidence (podsbírka archeologická) VČM v Pardubicích a Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě.

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

1. Přírodní podmínky

Geomorfologicky náleží zájmové území k podcelku Loučenská tabule, konkrétně k okrskům Litomyšlský úval a Vraclavskému hřbetu v případě Vysokomýtska a Třebechovické tabuli, podcelkům Brodecká plošina a Vysokochvojenská plošina (Demek – Mackovčín a kol. 2006).

Hlavní osy tvoří vodní toky, v obou případech se jedná o levobřežní přítoky Labe, Tichou Orlicí (po spojení s Divokou Orlicí) a Loučnou, přičemž v prostoru Chocně a Vysokého Mýta se k sobě oba toky nejvíce přibližují. Nadmořská výška v okolí Chocně i na Vysokomýtsku v nejnižších partiích klesá pod 300 m, vyvýšená místa někdy překračují hodnotu 350 m, nikde však nepřekračují hodnotu 400 m n.m.

Geologické podloží tvoří na Vysokomýtsku slínovce, vápnité jílovce, písčité jílovce a pískovce svrchního turonu-coniaku, v okolí Chocně to pak jsou zčásti spongilitické slínovce, slinité, vápnité a křemité spongility středního turonu (Svoboda a kol. 1963). Na toto geologické podloží na Vysokomýtsku nasedají hnědozemní středoevropské půdy, případně severně od Vysokého Mýta rendziny, v okolí Chocně se setkáváme se slabě a středně podzolovanými půdami, v obou případech se kolem vodních toků objevují aluviální půdy (Válek 1964).

Původní vegetační kryt tvoří na Vysokomýtsku dubo-habrové háje, v údolí vodních toků pak luhy a olšiny, na Chocněnsku pak v omezenější míře rovněž dubo-habrové háje a kolem vodních toků luhy a olšiny, navíc se zde setkáváme s acidofilními doubravami a sporadicky i květnatými bučinami (Mikyška a kol. 1970).

Z uvedeného přehledu přírodních podmínek vyplývá, že zájmové území skýtá vhodné podmínky pro osídlení v pravěku i raném středověku a tím pádem pochopitelně i pro obyvatelstvo ve vrcholném středověku a novověku. Zároveň se do určité míry jedná o marginální území v blízkosti regionů s vyššími nadmořskými výškami, chladnějším klimatem a méně úrodnými půdami. Preference tohoto regionu nebude proto v zemědělském pravěku a raném středověku tak výrazná, jako v případě nejúrodnějších oblastí Čech.

Pokud budeme z tohoto hlediska srovnávat Vysokomýtsko a Chocněnsko, lepší podmínky pro života nejstarších zemědělských populací až do raného středověku včetně skýtá Vysokomýtsko, zejména díky přítomnosti úrodných hlinitých hnědozemních středoevropských půd. Písčité půdy Chocněnska pro pravěké a raně středověké zemědělce tolik přitažlivé nebyly, s výjimkou popelnicových polí se zde prakticky všechny pravěké a raně středověké lokality soustřeďují do třech katastrálních území –

Bošín, Běstovice a Koldín. Patrné je zde navíc minimální zastoupení neolitických a eneolitických lokalit vázaných obvykle na spraše kryté úrodnými půdami.

S poněkud odlišnou situací se setkáváme v období před příchodem prvních zemědělců. Pro lovecko-sběračské populace (paleolit, mezoli) se (alespoň podle dnešního stavu poznatků) jevíly zajímavější rychle vysychavé půdy, s doklady jejich pobytu se proto o něco častěji naopak setkáváme na Choceňsku.

2. Vývoj poznávání nejstaršího osídlení

Archeologické poznání toho kterého regionu přímo závisí na počtu a intenzitě práce lidí, kteří se tímto tématem zabývají. Marginální poloha regionu a vzdálenost od archeologických pracovišť se podepsaly i v míře poznání nejstaršího osídlení obou regionů.

2.1 Choceňsko

Zájemci o pravěk Choceňska byly vedle zprávy J. Smolíka o objevu pohřebiště v Korunce-Jelení (Smolík 1881) dlouhou dobu odkázáni na průkopnickou práci Karla Prudiče podávající přehled o nálezích na Vysokomýtsku (kam je v této práci počítáno i Choceňsko) a Skutečsku (Prudič 1931). Již zde se objevují některé významné lokality doby popelnicových polí na Choceňsku, jako např. žárové pohřebiště v Běstovicích. V r. 1932 Libuše Horáková-Jansová poprvé zmiňuje pohřebiště v Koldíně (Horáková-Jansová 1932, 94).

Intenzivní činnost zaměstnanců Orlického muzea v Chocni v 60.-70. minulého století se rovněž odrazila v některých publikačních výstupech, především pak při odborném zveřejnění a popsání hradišť v poloze Hrádníky v k. ú. Zárecká Lhota a pravěkého hradiště nad osadou Darebnice na rozhraní k. ú. Choceň a Běstovice (Vencl 1967; Vencl 1971), druhé uvedené pak pravidelně zaměřované za nedaleký vrcholně středověký hrad v poloze Hlavačov. Nezbyvá než litovat, že velká část výsledků aktivit pracovníků choceňského muzea zůstala nepublikována, přírůstky do muzejní sbírky byly zveřejněny teprve nedávno v podobě souhrnného katalogu (Vích 2009), bohužel již značně poznamenaném ztrátou informací o nálezových okolnostech.

Další mezník v poznání pravěkých dějin Choceňska představují aktivity V. Vokolka v druhé polovině 80. - první polovině 90. let 20. stol., který zde spolu s J. Bočkem prováděl povrchový sběr (např. objev sídliště doby římské v Bošíně, souhrnně Vích 2007a, aj.), především ale realizoval záchranné a

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

zjišťovací výzkumy na vybraných lokalitách doby popelnicových polí. Nejprve proběhla v roce 1989 sondáž na hradišti v Hrádníkách v Zářecké Lhotě (Vokolek 1990), o rok později bylo otevřeno několik sond na nekropoli na rozhraní k. ú. Zářecká Lhota a Choceň nad bývalým železničním tunelem (Vokolek 1991-1992). Následně se zájem archeologů přenesl k Běstovicím, kde provedli v roce 1992 zjišťovací výzkum na hradišti nad Darebnicemi (Vokolek 1993a) a v letech 1991-1993 odkryv na pohřebišti (Vokolek 1993b). Nakonec proběhl ve dvou sezónách v letech 1994-1995 výzkum žárového pohřebiště v Koldíně (Vokolek 1996).

Od 90. let minulého století až podnes se archeologickému poznávání Choceňska věnuje autor těchto řádků.

Konec minulého tisíciletí přinesl výrazný zlom v dějinách archeologie, jehož rozsah a dopady stále ještě jsou a patrně navždy zůstanou mimo představivost a chápání odborné obce. Široká veřejnost dostává do rukou detektory kovů umožňující poměrně snadno vyhledávat sice pouze jedinou, zato ale velmi důležitou kategorii archeologických pramenů, totiž kovové předměty. Při rabování archeologických nalezišť nezůstává stranou ani Choceňsko, kde jsou mimo jiné záhy napadeny lokality jak pravěké (pravěká hradiště v Hrádníkách a nad Darebnicemi) tak vrcholně středověké (hrady Hlavačov, Zítkov a hrádek situovaný do areálu pravěkého hradiště v Zářecké Lhotě v Hrádníkách). Od roku 2005 zde pak probíhá archeologický průzkum s využitím detektorů kovů organizovaný Regionálním muzeem ve Vysokém Mýtě zaměřený nejprve na orané plochy (pro pravěk a raný středověk zatím Profantová – Vích 2012; Vích 2016a).

2.2 Vysokomýtsko

Kdy pomineme ojedinělé zmínky o archeologických nálezech v Soupisu památek historických a uměleckých v politickém okrese litomyšlském (Matějka – Štěpánek – Wirth 1908), měl zájemce možnost se seznámit s prvními informacemi o archeologických nálezech na Litomyšlsku a Vysokomýtsku v práci A. Tomíčka (1926). Informačně mnohem bohatší byla pak již zmiňovaná stat' K. Prudiče nazvaná příznačně „Nálezy na Vysokomýtsku“ (Prudič 1931). Důkladný souhrn provedený J. Skutilem na stránkách časopisu „Od Trstenické stezky“ (Skutil 1947/48) pak byl po dlouhá desetiletí hlavním zdrojem informací o archeologických nálezech regionu, tato práce se ovšem týká především Litomyšlska.

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

Nové informace později přibývaly jen velmi zvolna ojedinělými archeologickými aktivitami – mimo sběry regionálních badatelů především akcemi S. Vencla, J. Sigla, V. Vokolka a P. Charváta (Vencel 1965; Charvát 1978; Vokolek 1982).

Rovněž i na Vysokomýtsku se situace začíná radikálně měnit až od 90. let minulého století, kdy se nejstarší dějiny regionu daří poznávat díky povrchovým sběrům a později detektorové prospekci a záchranným výzkumům, od r. 2005 organizovaných Regionálním muzeem ve Vysokém Mýtě.

3. Stručný přehled nejstarších dějin

3.1 Mladý paleolit

S prvními doklady přítomnosti člověka na Chocněnsku a Vysokomýtsku se prokazatelně setkáváme v mladém paleolitu (40 000 – 10 000 př. Kr.), starý a střední paleolit zatím prokázán nebyl, popř. se ho nepodařilo identifikovat. Přírodní prostředí tehdy odpovídalo přibližně dnešní tundře ovšem včetně dnes již vyhynulých živočišných druhů. Člověk byl závislý výhradně na sběru divoce rostoucích plodin a lovu divokých, často velkých a srstnatých zvířat. Přítomnost mamutů v rámci studovaného regionu máme přímo doloženu kosterními pozůstatky zvířat jak z okolí Chocně, tak okolí Vysokého Mýta.

Nálezy kostí pleistocenních zvířat samotných objevované dříve při těžbě hlíny v okolních cihelnách a pískovnách (dnes se s nimi s ohledem na používání těžké techniky prakticky nesetkáváme) za doklady pohybu člověka nemohou být považovány. Spolehlivým indikátorem pobytu člověka je štípaná kamenná industrie zhotovovaná ze silicitu glacigenních sedimentů (SGS) a pokrytá intenzivní bělavou patinou, i když její datování není u morfologicky nevýrazných kusů prosté problémů.

Nejdůležitější a nejvýraznější mladopaleolitická lokalita se nachází v k. ú. Zárecká Lhota (Čechák 2019, 131-132, otázkou ovšem je, jestli lze morfologicky nepříliš výraznou štípanou industrii skutečně možné datovat do magalenieny), která poskytla řádově mnoho desítek kusů charakteristické bíle patinované industrie zhotovené ze silicitu glacigenních sedimentů. Jednotlivé kusy štípané industrie datovatelné do mladého paleolitu známe i z dalších poloh, zejména z lokalit z okolí Bučkova kopce v k. ú. Vysoké Mýto.

Řada lokalit může (a pravděpodobně také zůstává) zejména na Vysokomýtsku ukryta pod mohutnými sprašovými návějsi, na což je třeba pamatovat u rozsáhlejších zásahů pod úroveň terénu.

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

3.2 Pozdní paleolit

Některé kusy štípané industrie opět většinou zhotovené ze silicitu glacigenních silicitů lze se značnou opatrností datovat do paleolitu pozdního (10 000-8 000 př. Kr.), nejvýraznější koncentraci v počtu stovek kusů máme doloženu u osady Řídký (Moník – Vích 2014), která se však nachází mimo zájmové území a Choceň (Vencl – Šafář 1982). Do mladého či pozdního paleolitu náleží soubor štípané industrie z rozhraní k. ú. Choceň a Zářecká Lhota z polohy „Nad tunelem“ (Vencl 1967, 10-12) a dále nevelké soubory štípané industrie z Koldína (Pleska 2011, 61) a Vysokého Mýta, lokality 1 (svah Bučkova kopce).

3.3 Mezolit

Mezolit (8 000 – 5500 př. Kr.) představuje závěrečné období lovecko-sběračského způsobu obživy již po skončení doby ledové. Fauna v zásadě již odpovídala té dnešní, ovšem opět včetně dnes již ohrožených, vytlačených či přímo vyhubených živočichů (pratur) bez přítomnosti zavlečených či invazivních druhů.

Dochovaná hmotná kultura se omezuje opět na štípanou industrii vyrobenou obvykle s lokálních a proto často obtížně rozpoznatelných surovin (v případě studovaného regionu jde zejména šedomodrý spongolit typu Ústí nad Orlicí), což však nic nevypovídá o kultuře nehmotné, která však nemá šanci se v písemných pramenech projevit. S mezolitickými archeologickými lokalitami se setkáváme zejména na Litomyšlsku (zejména k. ú. Horní a Dolní Sloupnice) a právě v okolí Chocně. Specifikem daného období ve sledovaném regionu je přemístění štípané industrie do ornice s absencí intaktních situací pod ornici. Záchraný archeologický výzkum je proto v tomto případě zahájit již od úrovně ornice.

Výraznější koncentrace mezolitické štípané industrie byla objevena na rozhraní k. ú. Choceň a Zářecká Lhota v poloze „Nad Tunelem“ (Vencl 1967, 12-15), menší koncentrace či ojedinělé kusy štípané industrie známe i odjinud. Z okolí Vysokého Mýta se jednotlivé kusy a malé koncentrace objevují na terasách Loučné s vazbou na rychle vysychavé podloží (štěrkopísek, zvětralý slínovec) a malou stanici máme doloženu z Vraclavi.

3.4 Neolit

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

Okolo poloviny 6. tisíciletí př. Kr. přichází na naše území z jihovýchodu nové obyvatelstvo využívající zcela nového způsobu obživy – zemědělství, tedy chov zvířat a pěstování plodin. Z tohoto důvodu obyvatelstvo vyhledává nejúrodnější půdy ležící na sprašovém podloží. Nový způsob obživy se nutně musí odrazit i v hmotné kultuře – lidé žijí v pevných příbytcích s kůlovou konstrukcí, kromě štípané industrie se začíná používat i industrie vzniklá technikou broušení (či přesněji řečeno dobrušování) kamene, pomocí níž vznikají nástroje vhodné k opracování dřeva. A k nemalé radosti dnešních archeologů se začíná masově vyrábět (a zdobit) keramika z pálené hlíny.

Neolitické sídliště kultury s lineární keramikou máme doloženo z k. ú. Vysoké Mýto poblíž dvora Šnakov (Vích 2002a, 27), mimo ně se setkáváme s ojedinělými nálezy broušených seker, které se ale na místo svého nálezu mohly dostat až druhotně a mnohem později (Vích 2002a). Z Choceňska zatím neolitická sídliště zatím spolehlivě doložena nemáme, což je nepochybně zapříčiněno slabým výskytem sprašového podloží. V budoucnu se nedá vyloučit prokázání sídlišť zejména kultury s vypíchanou keramikou v k. ú. Hemže a Koldín. Ani na Choceňsku nechybí ojedinělé nálezy broušené industrie (Běstovice, Koldín, Seč, Velká Skrovnice, Vích 2009, 5, 19, 25, 29, obr. 9:5; 39:2; 52:9; 57:2).

3.5 Eneolit

Situace v pozdní době kamenné (4000–2000 př. Kr.), kdy se objevují první kovy a opevněná výšinná sídliště, v zásadě v rámci zájmového území odpovídá situaci v neolitu. Z Choceňska známe pouze ojedinělé nálezy broušené (Svatý Jiří, Vích 2009, 28, obr. 57:1) a štípané (Zářecká Lhota, Hemže) industrie (nepublikované hroty šípů), jediným místem, kde by se mohla potvrdit stálejší přítomnost člověka v eneolitu, jsou Hemže poblíž kostela, kde se povrchovým sběrem podařilo najít malou kamennou sekeru a atypický (a proto blíže nedatovatelný) keramický střep (Kalferst – Sigl – Vokolek 1993, 8).

Zcela jinak je tomu kolem Vysokého Mýta. Zatímco z východních Čech známe lokality jordanovské kultury spíše ojediněle, přímo z katastrálního území Vysokého Mýta známe dnes hned tři lokality (cihelna „Na Krétě“, „Průhony“ a „Za pivovarem“; Vích 2002b, 72, 75-77; Vích – Soukup 2008, částečně nepublikováno), přičemž k objevu dvou došlo nečekaně v rámci záchranných archeologických výzkumů v průběhu staveb. Jordanovská kultura náleží časnému eneolitu a spolu

s lengyelskou kulturou, ze které se jordanovská kultura vyvíjí, je spojována s objevem první kovové industrie, zejména měděných seker a šperku, ty však ze sledovaného území zatím doloženy nemáme. Ve Vysokém Mýtě – v cihelně „Na Krétě“ máme záchranným archeologickým výzkumem také doloženo sídliště starší fáze kultury nálevkovitých pohárů. Ve stejné lokalitě byla při záchranném archeologickém výzkumu zjištěna přítomnost pozdně eneolitické kultury se zvoncovitými poháry (nepublikované výzkumy dr. Bekové z muzea v Rychnově nad Kněžnou). Zajímavé je, máme doloženo sídliště, i když je tato kultura známá především z kostrových pohřebišť. S jejich přítomností musíme proto na Vysokomýtsku reálně předpokládat.

Z Tisové a patrně i z Vysokého Mýta – nad čistící stanicí máme doložena eneolitická sídliště, která však zatím poskytla málo nálezů na to, abychom je dokázali přesněji datovat (Vích 2002b, 72). Na Vysokomýtsku nechybí ani ojedinělé nálezy eneolitické kamenné industrie (Vysoké Mýto 2 – pod Bučkovým kopcem, Vích 2002b, 72, obr. 3:9).

3.6 Starší a střední doba bronzová

Nálezy ze starší doby bronzové se na Choceňsku a Vysokomýtsku vyskytují jen velmi sporadicky. Únětické kultuře lze snad připsat nádobu nalezenou u Nové Vsi v k. ú. Plchůvky (Vích 2009, 22, obr. 45:1). Z Vraclavi, Sedlece a z Vysokého Mýta – sídliště nad čistící stanicí máme díky detektorové prospekci kulovité šikmo provrtané hlavice jehlic, které jsou považovány za charakteristické zástupce věteřovské kultury (Vích 2016b, 243, obr. 2:63, nepublikováno).

Poznání střední doby bronzové ve východních Čechách patří k dlouhodobým problémům. Dlouho se soudilo, že východní Čechy včetně jejich nejúrodnějších částí byly, navzdory prokázanému osídlení v okolních regionech, ve střední době bronzové neosídlené. Až později se začalo připouštět počátky osídlení na konci mohylového období, tedy na konci střední doby bronzové. Dnes je čím dál jasnější, že zdánlivá absence střední doby bronzové ve východních Čechách je způsobena stavem poznání, kdy se dříve nedařilo identifikovat především keramikou složku hmotné kultury, a to pro její podobnost s kulturou mladší doby bronzové. Dokládá to zejména výskyt charakteristické bronzové industrie, jejíž počet narůstá zejména v poslední době díky rozšíření detektorů kovů.

Na Choceňsku lze střední době bronzové připsat starý nález bronzové sekery někde z okolí Hemží (Vích 2009, 7, obr. 13:2), na Vysokomýtsku závěru střední doby bronzové či počátku mladší doby

bronzové patří žárem deformovaná bronzová dýka nalezená na sídlišti ve Vysokém Mýtě nad čistící stanicí.

3.7 Mladší a pozdní doba bronzová

Doba popelnicových polí mladší a pozdní doby bronzové (1 200 – 750 př. Kr.) patří co do hustoty lokalit k vrcholům pravěkého osídlení nejen ve studovaném území, ale v celých východních Čechách. Na Choceňsku známe již delší dobu charakteristická pohřebiště (pohřební ritus tohoto období byl striktně žárový), z nichž některá byla v omezené míře i archeologicky zkoumána. Při stavbě železnice v roce 1880 došlo k ničení pohřebiště u Nové Vsi v k. ú. Plchůvky, lokalita je ale v archeologické literatuře známá jako Korunka-Jelení (Smolík 1881; Vokolek 2003, 257-259). V roce 1965 bylo zjištěno žárové pohřebiště na rozhraní k. ú. Choceň a Zářecká Lhota nad tunelem (Vencl 1967, 17) následně sondované výzkumem V. Vokolka a datované do pozdní doby bronzové (Vokolek 1991-1992). V roce 1924 došlo při odkopávání hlíny k objevu pohřebiště v Běstovicích (Prudič 1931, 204-206) následně rovněž zkoumané V. Vokolkem (1993b; Vokolek 2003, 49-61). V roce 1929 meliorační práce narušily pohřebiště v Koldíně u rybníka Tatarák (Vokolek 1996; Vokolek 2003, 129-130).

V okolí Chocně se rovněž nachází dvě výšinná opevněná sídliště – hradiště doby popelnicových polí, i na nich byla provedena archeologická sondáž. Jendno se nachází v k. ú. Zářecká Lhota na Tichou Orlicí (Vokolek 1990; Vích 2016a), druhé pak nad osadou Darebnice na rozhraní k. ú. Běstovice a Choceň (Vokolek 1993a; Vích 2016a).

Rovinná sídliště jsou oproti tomu známá výrazně méně. Sídliště z mladší doby bronzové zasáhla stavba kanalizace v Běstovicích (Bek – Vích 2017, 97-98), sídliště ale zkoumáno nebylo, protože se stavbu podařilo realizovat tak, že nezasáhla do archeologických situací. Další sídliště přinesly povrchové prospekce v Chocni, a to při silnici na Hemži (Pleska 2011, 56) a v Běstovicích, Bošíně (Vích 2010a, 33). Sídliště z mladší doby bronzové bylo ničeno těžbou písku v Plchůvkách u Nové Vsi (Vokolek 1994, 18-22).

Pramennou základnu pak vedle ojedinělých nálezů bronzové industrie (Vích 2009) doplňují depoty bronzů. Starší nálezy z Hemží a Bošína (Kytlicová 2007, 254, 261-262) doplňují nové nálezy depotů ze Zářecké Lhoty a Kosteleckých Horek.

Poněkud odlišný obraz skýtá Vysokomýtsko. S lokalitami mladší a pozdní doby bronzové se zde setkáváme mnohem častěji, jde však téměř výhradně o výsledky povrchových sběrů a v posledních letech i detektorových průzkumů.

Z výše uvedených důvodů známe pohřebiště pouze v omezené míře, jejich identifikace při povrchových sběrech není vždy jednoduchá. Do mladší (či dokonce střední) doby bronzové patří pohřebiště na západním svahu Bučkova kopce v k. ú. Vysoké Mýto, pozdní době bronzové pak lokalita Vraclav 4 při východním okraji intravilánu (Vích 2010a, 17, 18).

Jak bylo uvedeno výše, často se zde setkáváme se sídlišti, přičemž jenom v k. ú. Vysoké Mýto známe minimálně čtyři sídliště s mladší doby bronzové a dvě z pozdní doby bronzové. S podobnou intenzitou byl lidem popelnicových polí osídlen severozápadní výběžek Vraclavského hřbetu (k. ú. Vraclav, Sedlec), řada sídlišť je doložena i v katastrálních územích podél toku řeky Loučné (k. ú. Slatina, Zámorsk, Radhošť; Vích 2010a). Na ostrožně v k. ú. Vraclav se v 11.-13. století nacházelo důležité raně středověké centrum, které vyrostlo na starším pravěkém polykulturním sídlišti včetně doby popelnicových polí, zda se jednalo o hradiště již v pravěku, neumíme bez výzkumu opevnění říci. Záchranným výzkum byl zatím zkoumán výsek sídliště mladší doby bronzové z Vraclavi narušený stavbou polní cesty (Vích 2019a) nedávno se podařilo prozkoumat malou část sídliště ve Vysokém Mýtě – „Za pivovarem“ (nepublikováno).

Z Vysokomýtska jsme do nedávné doby žádné depoty doby bronzové neznali, i v tom se situace začíná měnit. Výborně dochovaný depot obsahující dokonce bronzovou nádobu byl objeven spolupracovníkem Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě v zalesněném prostředí v k. ú. Lhůta u Vysokého Mýta (Vích 2015), další, tentokrát již bohužel rozoraný u Sedlece (Vích 2016b). Další dva rozorvané depoty nebyly dosud publikovány a jejich dislokované části jsou postupně dohledávány.

3.8 Starší doba železná (doba halštatská)

Východní Čechy se střední a severní Moravou byly ve starší době železné osídleny platěnickou kulturou (dříve považovanou za součást slezskoplatěnické kultury, 750-450 př. Kr.). Bohužel, o této mimořádně zajímavé kultuře jsme dosud informováni pouze velmi nedostatečně, ale ani ve starší době železné nebylo studované území liduprázdné.

Na Chocěnsku je do starší doby železné spolehlivě datována jedna fáze osídlení hradiště nad Darebnicemi (Vokolek 1993a). Další lokality doby halštatské z Chocěnska zatím neznáme, popř. je

nedokážeme ve sběrovém materiálu identifikovat, hradiště však nepochybně nestálo izolované v liduprázdné krajině.

Z Vysokomýtska známe díky povrchovým sběrům halštatská sídliště. Z k. ú. Vysoké Mýto známe čtyři (cihelna „Na Krétě“, Lipová, pod Bučkovým kopce a další dvě západně od intravilánu; Vích 2010a), z nichž dvě byly v minimální míře i archeologicky zkoumány (Vích 2006a; Vích 2012a). Mimořádné místo mezi nimi zaujímá lokalita Vysoké Mýto 2 s pozdně halštatskými nálezy, z níž byly získány i trojboké hroty šípů, kterým je přisuzován skytský původ (Bartík a kol. 2017, 41, obr. 1:58-61).

3.9 Mladší doba železná (doba laténská)

Keltské (450-50 př. Kr.) sídelní území zasahovalo až do zájmového území. Z Choceňska známe jediné keltské sídliště nacházející se na terase Tiché Orlice mezi Bošínem a Běstovicemi datované do 2.-1. stol. př. Kr. s možnými počátky již ve 3. stol. př. Kr. (Vích 2005, 317-318).

Vysokomýtska známe keltská sídliště z okolí Vraclavi, další se nacházelo ve Vysokém Mýtě nad čistící stanicí a u Tisové (souhrnně Vích 2005). Všechna keltská sídliště na Choceňsku a Vysokomýtsku známe pouze díky povrchovým sběrům a detektorové prospekci, žádné nebylo archeologicky zkoumáno.

3.10 Doba římská a doba stěhování národů

Rovněž z doby římské (50 př. Kr. – 400 po Kr.) známe z Choceňska jediné germánské sídliště, tentokrát na soutoku Tiché Orlice a Skořenického potoka u Bošina. Podle nálezů zejména drobné kovové industrie vzniká nejpozději ve 2. století a přežívá do mladší doby římské. Z Koldína od rybníka Tatarák známe fragment germánské v ruce hotovené nádoby (Vích 2007a, 180, 181). Nálezy z doby stěhování národů (5.-6. stol.) zatím na Choceňsku chybí zcela.

Řeka Loučná tvoří důležitou osu, podél níž se soustřeďuje germánské osídlení. Nejstarší germánské sídliště nejpozději z 1. poloviny 1. století po Kr. se nachází při soutoku Sloupnického potoka s řekou Loučnou v k. ú. Tisová. Ve druhém století vznikají další sídliště v regionu, přičemž k nejvýznamnějším náleží sídliště ve Vysokém Mýtě nad čistící stanicí, odkud máme celou řadu importů z území římské říše (spony, militaria, mince, souhrnně Vích 2007a). Zde byl také objeven dosud jediný hrob z doby římské v regionu. Žárový hrob uložený v urně obsahoval korálky a torza

bronzových nádob (nepublikováno). Sídliště mladší doby římské máme prospekci doložené ze Stradouně (Vích 2007a, 181) a částečně prozkoumáno bylo sídliště v Cerekvici nad Loučnou u zemědělského družstva (výzkum zatím nepublikován).

Do doby stěhování národů se v regionu hlásí bronzová přezka z Vysokého Mýta nad čistící stanicí, do pozdní doby římské či počátku doby stěhování národů lze datovat jeden objekt prozkoumaný v Tisové – „Starém Mýta“ (Jílek – Vích 2015, 101-103, 107-108, tab. I-II, V:3-4).

3.11 Raný středověk

V 6. století přichází na naše území nové obyvatelstvo – Slované, což je považováno za počátek středověku.

Do konce 8. či spíše 9. století spadá nejstarší raně středověké sídliště na Chocensku u Bošína na soutoku Tiché Orlice a Skořenického potoka. Vedle charakteristických zlomků keramiky odsud pochází i unikátní zlacené kování avarsko-slovanského okruhu (Profantová – Vích 2012). Keramika střední či staršího úseku mladší doby hradištní (9.-10. století) byla objevena v areálu hradiště nad Darebnicemi (Vokolek 1993a). Keramiku z mladší doby hradištní (10.-12. století) máme doloženu z okolí Běstovic a z areálu hradiště doby popelnicových polí ze Zářecké Lhoty (Vích 2009, 3-4, 33-34).

Ani z Vysokomýtska nedisponujeme nálezy keramiky pražského typu (6.-7. stol.), s přítomností člověka zde však musíme reálně počítat, což dokládá protidestička přezky ze Stradouně datovaná do 7. století (Jílek – Schenk – Vích 2015).

Úspěchem výzkumu posledních desetiletí je také objev nových a zcela lokalit původně datovaných do střední doby hradištní (9. - první polovina 10. století; Vích 2000), ovšem nálezy kovové industrie avarsko-slovanského kulturního okruhu (zatím nepublikováno) dovoluují jejich datování ještě do 8. století, tedy starší doby hradištní. K nim náleží lokality Tisová 3 na soutoku Sloupnického potoka s řekou Loučnou a sídliště Vysoké Mýto 2 ze svahu Bučkova kopce.

Ve střední době hradištní se zde vedle prostého zemědělského obyvatelstva (Vysoké Mýto – nad čistící stanicí) pohybovali i příslušníci nobility, což dokládá jetelovité kování používané na závěsu meče.

V první čtvrtině 11. století vzniká 6 km od Vysokého Mýta v dnešním k. ú. Vraclav místní mocenské centrum – hradiště. Odtud vládnoucí Přemyslovci spravovali po 200 let zdejší kraj a tudy vedla

rovněž významná obchodní komunikace. Zázemí hradiště tvořila otevřená zemědělská sídliště doložená v Tisové, Radhošti, Vysokém Mýtě aj.

3.12 Vrcholný středověk

13. století představuje století hlubokých společenských změn. Zaniká hradská správa a tím pádem ztrácí svůj význam vracavské hradiště. Osídlení se z vracavského hradiště na několik desetiletí přesouvá do dnešní polohy „Staré Mýto“ v k. ú. Tisová, které zaniká po vzniku královského Vysokého Mýta v první polovině 60. let 13. století. Ve třináctém století vzniká rovněž řada vesnic existujících doposud, a to jak na Choceňsku, tak Vysokomýtsku, výčet všech archeologických nálezů z Vysokomýtska a Choceňska by byl poměrně dlouhý a pro účely této práce nadbytečný.

V okolí Chocně vznikají hrady a hrádky, ovšem jejich spojení s písmenými prameny je mimořádně obtížné. Do 13. století lze klást počátky hradu v Hrádníkách u Zářecké Lhoty (Vích 2016c) a v poloze „Hlavačov“ (Cejpová 2002). Hrad Zítkov bývá spojován s „Novým hradem“ z písemných pramenů, což vedle jeho dispozice potvrzují i archeologické nálezy, ovšem i zde se překvapivě objevují nečetné nálezy ze 13. století (Vích 2019).

V okolí Vysokého Mýta se z pochopitelných důvodů (majetkové poměry) opevněná sídla ve vrcholném středověku objevují málo (Tisová-Zaháj, Vračovice).

4. Přehled lokalit

Číslování odpovídá číslování na mapě viz příloha č. 1 (mapy 1 až 5)

1. Vysoké Mýto 20a (km 0,0)

V daném prostoru byla povrchovým sběrem v r. 1998 po hluboké orbě získána pravěká keramika halštatského stáří. Charakter lokality naznačoval, že by se mohlo jednat o žárové pohřebiště (Vích 2010a, 19). Záchranný archeologický výzkum, který zde probíhal s připravovanou a nikdy nerealizovanou stavbou fotovoltaické elektrárny v roce 2010 (Vích 2012a), zde prokázal přítomnost halštatského sídliště, funerální situace zde zjištěny nebyly.

2. Vysoké Mýto 15a, 15b (km 0,0-0,5)

V daném prostoru byly povrchovými sběry nalezeny zlomky laténské keramiky dokládající přítomnost laténské sídliště (Vích 2005, 313).

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

3. *Vysoké Mýto 15*

NÁLEZY: eneolit (sídliště?, štípaná industrie, zlomek broušeného nástroje); starší doba bronzová (hlavice jehlice); střední-mladší doba bronzová (sídliště, keramika, bronz), doba laténská (sídliště, keramika, bronz), doba římská (sídliště, hrob, keramika, bronz, mince), středověk (sídliště, keramika, bronz, mince, skleněný korál)

LITERATURA: Vokolek 1993c; Vích 2002b, 72; Vích 2005, 313; Vích 2007a, 176; Vích 2010a, 18; nepublikováno

4. *Vysoké Mýto 18a-e*

NÁLEZY: neolit (sídliště, keramika, štípaná industrie, broušená industrie, zlomek drtidla), mladší doba bronzová (sídliště, keramika); doba laténská (sídliště, keramika); doba římská (sídliště, keramika, spony, opaskové nákončí)

LITERATURA: Vích 2002a, 27; Vích 2005, 313; Vích 2007a, 176; Vích 2010a, 18; Vích 2010b, obr. 3:16)

5. *Zámrs 5a, 5b*

NÁLEZY: doba laténská (sídliště, keramika)

LITERATURA: Vích 2005, 318

6. *Vysoké Mýto 24b*

NÁLEZY: doba popelnicových polí (sídliště, keramika)

LITERATURA: Vích 2010, 19

7. *Vysoké Mýto 24*

Zde byla povrchovým sběrem na omezené ploše sbírána keramika mladší doby bronzové, přičemž nelze vyloučit ani datování do střední doby bronzové. Situace byla interpretována jako orbou narušené žárové pohřebiště (Vích 2010a, 19).

8. *Slatina 1*

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

NÁLEZY: kultura lužických popelnicových polí (sídliště, keramika), pravěk (štípaná industrie)

LITERATURA: Vích 2010a, 37

9. Slatina 2

NÁLEZY: kultura lužických popelnicových polí (sídliště?, keramika)

LITERATURA: Vích 2010a, 37

10. Slatina 3

NÁLEZY: kultura lužických popelnicových polí (keramika)

LITERATURA: Vích 2010a, 37

11. Vysoké Mýto – jižní svah

Povrchovými sběry zde zjištěna vrcholně středověká keramika (v druhotné poloze?) a ojedinělá pravěká (paleolitická?) štípaná industrie.

12. Vysoké Mýto 1

Povrchovými sběry zde bylo zjištěno halštatské sídliště (pokračování lokality Vysoké Mýto 1, Vích 2010a, 17), orientační detektorová prospekce přinesla nález železného hrotu šípů kuše (Vích 2018, 63, obr. 8:5), drobná kovová industrie z neželezných kovů z vrcholného středověku a staršího novověku a mince ze 14.-18. století (nepublikováno).

13. Vysoké Mýto 2

Sídliště dlouhodobě sledované povrchovými sběry a detektorovou prospekci. Získat se podařilo nevelkou kolekci paleolitické industrie (Čechák 2019, 129-131), mezolitickou? štípanou industrii, ojedinělou neolitickou (Vích 2002, 27; Vích 2012b, 44) a eneolitickou (Vích 2002b, 72; Vích 2012b, 44) broušenou industrii. Prokázáno bylo sídliště z podznní doby bronzové a doby halštatské (Vích 2010a, 17) a střední doby hradištní (Vích 2000, 65-66). Mimo to se zde v hojné míře vyskytuje vrcholně středověká keramika (v druhotné poloze?) a drobné kovové nálezy z vrcholného středověku a staršího novověku včetně mincí (nepublikováno).

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

14. Vysoké Mýto 30

NÁLEZY: starší doba hradištní (sídliště, keramika), pravěk (štípaná industrie)

LITERATURA: Vích 2007b, 178; Vích 2012c, 151

15. ZSO (zaniklá středověká osada) Mohylno

V lesním porostu kolem Dvořiska (přesné místo už dnes není známo) se nachází zaniklá středověká osada Mohylno (Vích 2009, 11-13).

16. Vysoké Mýto 8, 27

NÁLEZY: paleolit (štípaná industrie), doba halštatská (sídliště, keramika), doba římská (keramika, spona); starší-střední doba hradištní (sídliště, keramika), vrcholný středověk (keramika)

LITERATURA: Čechák 2019, 131; Vích 2000, 66; Vích 2010a, 18; nepublikováno

17. rozvodí Tiché Orlice a Loučné (km 7,0.8,0)

Zalesně hřbet s výrazným převýšením se nachází na Tichou Orlicí a vyskytuje se zde celá řada známých archeologických lokalit (hrady Zítkov a Hlavačov, hradiště nad Darebnicemi). O tom, že se zde nachází další archeologické lokality, které teprve v zalesněném terénu čekají na své objevení, není sebemenších pochyb. Dobře to ilustruje pozdně paleolitická stanice objevená při stavbě parkoviště (Vencl – Šafář 1982). Zcela nepochybně se zde budou nacházet doklady přítomnosti člověka z doby popelnicových polí a vrcholného středověku.

18. hrad Zítkov (km 8,0)

Označení hradu vychází ze jména majitelů pozemku, na kterém se hrad nachází a se skutečným středověkým označení hradu nemá nic společného. Bývá považován za tzv. Nový hrad známý z písemných pramenů (Sedláček 1883, 249-251).

Standardní archeologický výzkum zde prováděn nebyl, nálezy pochází z povrchových sběrů, náhodných zásahů. Vzhledem k rabování lokality hledači pokladů zde byl rovněž proveden preventivní archeologický výzkum. Artefakty datují hrad do druhé poloviny 14. až počátku 15. století (Vích 2019b), což odpovídá dvoupalácové dispozici hradu a předpokladu, že jde o Nový hrad

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

z písemných pramenů. Detektorový průzkum však přinesl další poznatky. Přes 200 hrotů šípů nalezených na hradních svazích dokazují, že hrad byl minimálně jedenkrát dobýván (Vích 2017). Několik artefaktů lze datovat do 13. století, což ukazuje na blíže nespecifikované aktivity, které se v daném prostoru děly (Vích 2019b, 59). Pár bronzových silně zlacených honosně provedených ostruh je špičkovou ukázkou práce s kovem nemající v hmotné kultuře vrcholného středověku příliš mnoho paralel (Žákovský – Vích 2019).

Po zámku hradu se jeho ruiny staly svědkem kriminálního činu. V jeho ruinách si někdo v nádobce uschoval rozstříhané torzo nepochybně kradeného stříbrného kalicha, které si později z neznámých důvodů nevyzvedl (Čechura – Vích 2018).

19. Dvořisko – Podrážek

NÁLEZY: vrcholný středověk – novověk (podkova)

LITERATURA: Vích 2009, 7

20. Běstovice 2

NÁLEZY: mezolit (štípaná industrie), vrcholný středověk (keramika)

LITERATURA: Kalferst – Sigl – Vokolek 1993, 5

21. Běstovice – pohřebiště

NÁLEZY: mladší doba bronzová (pohřebiště, mohyla, keramika, bronz, zlato)

LITERATURA: Vokolek 1993b

22. Hemže 4

NÁLEZY: mezolit? (štípaná industrie), neolit? (sídliště, keramika)

LITERATURA: Kalferst – Sigl – Vokolek 1994, 5

23. Hemže 1, 2

NÁLEZY: mezolit? (štípaná industrie), eneolit (kamenná sekera), pravěk (keramika); raný/vrcholný středověk (sídliště, keramika)

LITERATURA: Kalferst – Sigl – Vokolek 1993, 8

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

24. Choceň – u vodojemu

NÁLEZY: doba popelnicových polí (keramika)

LITERATURA: Pleska 2011, 56

25. Choceň – „Na Skálách“

NÁLEZY: eneolit (silicitový hrot šípu)

LITERATURA: nepublikováno

26. Choceň – nad tunelem

NÁLEZY: paleolit (štípaná industrie), mezolit (štípaná industrie), pozdní doba bronzová (pohřebiště)

LITERATURA: Vencel 197; Vokolek 1991-92

27. Zářecká Lhota 3c

NÁLEZY: mladý paleolit (sídliště, štipaná industrie), mezolit (štípaná industrie), raný/vrcholný středověk (sídliště, keramika)

LITERATURA: Čechák 2019, 131-132, nepublikováno

28. Zářecká Lhota – „Draha“

NÁLEZY: pozdní doba bronzová (depot bronzů), vrcholný středověk (kolečko ostruhy)

LITERATURA: Vích 2018, 63, obr. 4:5; nepublikováno

29. Loučky – „Vysoké hony“

NÁLEZY: vrcholný středověk (čepel tesáku)

LITERATURA: Vích 2018, 59, obr. 10:1

30. Zářecká Lhota – hradiště

NÁLEZY: doba bronzová (hradiště, bronz, hroby, keramika), mladší doba hradištní (keramika), vrcholný středověk (hrádek, keramika, železné předměty, mince, předměty ze slitiny mědi, keramika)

LITERATURA: Vencel 1971; Vokolek 1990; Vích 2016c

5. Závěr

5.1 Návrh způsobu provádění skrývkových prací pro předstihový ZAV

Z výše uvedených informací lze vytvořit určitou predikci výskytu archeologických situací v úseku předmětné stavby. Na základě této predikce byly vybrány tzv. **ohrožené úseky**, kde proběhne plošná skrývka orničních vrstev v rámci celé šířky komunikace (včetně sjezdů, nájezdů, křižovatek či jiných terénních zásahů v bezprostředním okolí trasy komunikace. Tato skrývka bude realizována za použití strojů s rovnou lžicí tzv. svahovkou až na podloží. Veškeré skrývkové práce musí být za přítomnosti archeologa. **V úsecích s tímto postupem skrývek je teoretický předpoklad nálezů archeologických situací 50–100 %** (viz příloha č. 1, mapy č. 44 a 45)

Na zbylých úsecích proběhne tzv. sondážní rýhování, tzn., budou provedeny sondážní rýhy v šíři budoucího tělesa komunikace, za použití rovněž stroje s rovnou lžicí tzv. svahovkou. Sondážní rýha by měla mít šířku min. 2 m a jejich počet by měl odpovídat tomu, aby rýhami bylo odkryto alespoň 20 % ornice, resp. aby rozstup mezi jednotlivými rýhami nebyl větší než 8 m. Pokud se v rámci sondážních rýh lokalizují archeologické situace, bude okolí tohoto místa skryto plošně. O rozsahu této sekundární plošné skrývky bude rozhodováno na základě typu a charakterů konkrétních archeologických situací zachycených v sondážních rýhách. **V úsecích s tímto postupem skrývek je teoretický předpoklad nálezů archeologických situací 0–50 %**. (viz příloha č. 1, mapy č. 44 a 45)

Výše zmíněnému rozdělení odpovídá i grafické zpracování situačního výkresu stavby ((viz příloha č. 1, mapy č. 44 a 45). Barevné polygony pak vyznačují místa s různým předpokladem archeologického potenciálu v rámci stavby, tj. fialový polygon vyznačuje území, ve kterém lze očekávat výskyt archeologických situací v rozmezí pravděpodobnosti 50–100 % a červený polygon v rozmezí 0–50 %

Rýhování (km): 3,000 – 7,000
9,000 – 12,000

Plošná skrývka (km): 0,000 – 3,000
7,000 – 9,000
12,000 – 12,500 (konec úseku)

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

Technologie skrývky by dále měla dodržovat určité standardy, kdy:

1. Nelze pojíždět technikou skrytou plochu, dokud nebude ukončen ZAV
2. Pojezd techniky/mechanizace po ornici v plochách dočasného záboru před skrytím ornice musí být jen velmi omezený a musí být zaručeno, že nedojde k porušení vrstev pod ornici. Docházelo by tak nenávratnému poničení případných archeologických situací ještě před tím, než by byly odhaleny a dokumentovány.
3. Skrývka ornice a podornicí, resp. celé mocnosti kulturní vrstvy nesmí být prováděna dozery

Provádění vlastního archeologického odkryvu

S přihlédnutím k předpokládanému archeologickému potenciálu lokality popsaného výše a s ohledem na to, že nelze predikovat rozsah a charakter archeologických situací pod neskrytou ornici **nelze proto relevantně a zcela přesně vyčíslit náklady na možný celkový ZAV**, dokud nebudou provedeny kompletní skrývkové práce a sondážní rýhy. Pokud však při skrývkových pracích, budou lokalizovány archeologické situace, je nutné se řídit metodikou Archeologického Ústavu (viz příloha č. 2). Tato však nemůže být aplikována před zahájením skrývkových prací jako klíč k sestavení přesnějšího rozpočtu.

Metodika ZAV, personální obsazení a nakládání s hmotnými archeologickými nálezy

Dalším důležitým aspektem je metodický postup a personální obsazení ZAV. Metodika ZAV je zcela v kompetencích dané oprávněné organizace provádějící ZAV vlastníci daná oprávnění k provádění ZAV. Není tedy nezbytné, zde zevrubně popisovat způsob a metodiku všech úrovní ZAV. Avšak nepostradatelný dokument, který každá organizace provádějící ZAV (nejenom) na území Pardubického kraje je platná „Dohoda o předávání movitých archeologických nálezů“. Bez tohoto platného dokumentu nelze ZAV provádět. Co se týče personálního obsazení ZAV, to se taktéž váže na zvolenou metodiku, ovšem dle oborových standardů a obecně principiálního nastavení je nutné pro ZAV zajistit minimálně tyto pracovníky:

1. Vedoucí archeolog/archeolog
2. Vedoucí technik/technik archeologického výzkumu
3. Dokumentátor archeologického výzkumu
4. Terénní pracovník

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

5. Geolog
6. Antropolog
7. Technik provádějící detektorovou prospekci
8. Environmentalista/pedolog
9. Geodet/geoinformatik archeologického výzkumu

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

Literatura a prameny:

- Bartík, J. a kol. 2017: The Vekerzug and other Eastern cultures in the Czech Republic. Vekerzugská kultura a jiné východní vlivy v České republice. *Studia Archaeologica Brunensia* 22, 27-69.
- Bek, T. – Vích, D. 2017: Drobné záchranné výzkumy Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě v roce 2015. *Archeologie východních Čech* 12 (2016), 97-109.
- Cejpová, M., 2002: Hrad Hlavačov, okr. Ústí nad Orlicí, *Castellologica bohemia* 8, 131-138.
- Čechák, P. 2019: Starší doba kamenná ve východních Čechách. *Archeologie východních Čech – Supplementum* 3. Hradec Králové.
- Čechura, M. – Vích, D. 018: Neobvyklé depozitum církevní provenience z hradu Zítkov u Chocně, *Archaeologia historica* 43/2, 411-421.
- Demek, J. – Mackovčín, P. a kol. 2006: Hory a nížiny. *Zeměpisný lexikon ČR*. Brno: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky.
- Horáková-Jansová, L. 1932: Prehistorické nálezy v roce 1930-1931, *Památky archeologické* XXXVIII, 92-98.
- Charvát, P. 1978: Slovanské osídlení Vraclavska do poloviny 13. století, kandidátská disertace uložena ve Státním okresním archivu Svitavy se sídlem v Litomyšli, sbírka vědeckých a literárních rukopisů sign. R 196.
- Jílek, J. – Vích, D. 2015: Nové poznatky o době stěhování národů ve východních Čechách a na českomoravském pomezí, *Praehistorica* XXXII/2, 99-112.
- Jílek, J. – Schenk, Z. – Vích, D. 2015: Nové nálezy kovových součástí opasku cizího původu z raného středověku z východních Čech a střední Moravy. In: Tyszler, L. – Droberjar, E. (edd.): *Archeologia barbarzyńców 2014. Barbari Superiores at Inferiores. Procesy integracji środkowoeuropejskiego Barbaricum Polska – Czechy – Morawy – Słowacja*. Łódź – Wiluń, 547-563.
- Kalferst, J. – Sigl, J. – Vokolek, V. 1993: Archeologické přírůstky muzea v Hradci Králové v roce 1992. *Zpravodaj muzea v Hradci Králové* 19, 5-19.
- Kalferst, J. – Sigl, J. – Vokolek, V. 1994: Přírůstky archeologické sbírky muzea v Hradci Králové v roce 1993, *Zpravodaj muzea v Hradci Králové* 20, 3-16.

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

- Kytlicová, O. 2007: Jungbronzezeitliche Hortfunde in Böhmen. Prähistorische Bronzefunde XX/12. Stuttgart.
- Matějka, B. – Štěpánek, J. – Wirth, Z. 1908: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese litomyšlském. Praha.
- Mikyška, R. a kol: 1970: Geobotanická mapa ČSSR, list Česká Třebová, 1:200 000.
- Moník, M. – Vích, D. 2014: Pozdně paleolitická stanice z Bohuňovic na Litomyšlsku, Archeologické rozhledy LXVI, 67-93.
- Pleska, M. 2011: Dolní tok Tiché Orlice jako pravěká komunikace. Nepublikovaná bakalářská práce uložena Filozofické fakultě Univerzity Hradec Králové.
- Profantová, N. – Vích, D. 2012: Zlacený vrchlík z Bošína (okr. Ústí nad Ollicí) a problém dokladů přítomnosti raně středověké elity ve východních Čechách. In.: Doležel, J. – Wihoda, M. (eds.): Mezi raným a vrcholným středověkem. Pavlu Kouřilovi k šedesátým narozeninám přátelé, kolegové a žáci. Brno, 197-207.
- Prudič, K. 1931: Vysokomýtsko v době předhistorické. In.: Vysokomýtsko. Vlastivědné čtení o okrese vysokomýtském a skutečském. Vysoké Mýto, 197-211.
- Sedláček, A., 1883: Hrady, zámky a tvrze království českého II. Hradecko. Praha.
- Skutil, J. 1947/48: Z nejdávnější minulosti Litomyšlska a Poličska, Od Trstenické stezky XXIII, 14-16, 38-48, 58-62, 75-80.
- Smolík, J. 1881: Hroby u stanice „Korunka-Jelení“, Památky archeologické XI, 613-624.
- Svoboda J. a kol. 1963: Geologická mapa ČSSR, list M-33XXIII Česká Třebová, 1:200 000.
- Tomíček, A. 1926: Stezka Trstěnická a pole Hrutovská. Nástin dějin Litomyšlska, Poličska a Mýtska do roku 1265. Litomyšl.
- Válek, B. 1964: Půdy východních Čech. Havlíčkův Brod.
- Vencl, S. 1965: Osídlení Litomyšlska lidem volutové keramiky, Archeologické rozhledy XVII, 690-694.
- Vencl, S. 1967: Nové archeologické nálezy u Chocně, Listy Orlického muzea 1-2, 7-18.
- Vencl, S., 1971: Hradiště Hlavačov a Hrádníky na Choceňsku, Listy Orlického muzea VI/1, 17-32.
- Vencl, S. – Šafář, F. 1982: Pozdně paleolitická stanice z Chocně, okr. ÚO, Archeologické rozhledy XXXIV, 467-479, 579.

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

- Vích, D. 1999: Pravěké osídlení na horním toku řeky Loučné. Nepublikovaná diplomová práce uložená na Univerzitě Hradec Králové
- Vích, D. 2000: Raně středověké nálezy z Vraclavska, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 26, 57-96.
- Vích, D. 2002a: Neolitické osídlení Litomyšlska a Vysokomýtska, Pomezí Čech a Moravy 5, 7-78.
- Vích, D. 2002b: Eneolitické nálezy na českomoravském pomezí, Pravěk NŘ 11/2001, 61-89.
- Vích, D. 2005: Laténské nálezy na českomoravském pomezí, Pravěk NŘ 13/2003, 309-350.
- Vích, D. 2006a: Halštatské sídliště v poloze „Lipová“, k. ú. Vysoké Mýto, okr. Ústí nad Orlicí. In: Vita Archaeologica. Sborník Víta Vokolka. Hradec Králové – Pardubice, 371-374.
- Vích, D. 2006b: Středověké nálezy z katastrálního území Vysoké Mýto, Pomezí Čech, Moravy a Slezska 7, 149-160.
- Vích, D. 2007a: Českomoravské pomezí v době římské, Pravěk NŘ – Supplementum 17. Brno, 173-229.
- Vích, D. 2007b: Přehled archeologických akcí Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě za rok 2006. Pomezí Čech, Moravy a Slezska 8, 175-204.
- Vích, D., 2009: Orlické muzeum v Chocni. Katalog archeologické sbírky, Zprávy České archeologické společnosti – Supplément 74. Praha.
- Vích, D. 2010a: Nálezy kultury lužických popelnicových polí na českomoravském pomezí, Pravěk NŘ – Supplementum 20. Brno.
- Vích, D. 2010b: Nálezy doby římské na středním toku řeky Loučné, in: Beljak, J. – Březinová, G. – Varsík, V. (eds.): Archeológia barbarov 2009. Archaeologica Slovaca Monographiae. Communicationes, Tomus X, 713-727. Nitra.
- Vích, D. 2012a: Nové halštatské sídliště v k. ú. Vysoké Mýto, Archeologie východních Čech 2011/1, 75-80.
- Vích, D. 2012b: Neolitické a eneolitické osídlení severní části Boskovické brázdy, Archeologie ve středních Čechách 16, 29-126.
- Vích, D. 2012c: Přehled archeologických akcí Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě za léta 2008-2009. Archeologie východních Čech 1 (2011), 137-153.
- Vích, D. 2015: Nález šálku typu Fuchsstadt z východních Čech. In: Ožďáni, O. (ed.): Popelnicové polia a doba halštatská. Zborník referátov z XII. medzinárodnej konferencie „Doba

popelnicových polí a doba halštatská. Hřiňová-Pořana 14. – 18. máj 2012, *Archaeologica Slovaca Monographiae* XVII. Nitra, 245-252.

Vích, D. 2016a: Nálezy bronzové industrie doby popelnicových polí z hradišť na Choceňsku, *Praehistorica* XXXIII/1-2, 441-449.

Vích, D. 2016b: Rozvlečený depot z mladší doby bronzové ze Sedlece na českomoravském pomezí, *Archeologické rozhledy* LXVIII, 235-252.

Vích, D. 2016c: Hrad v Hrádníkách u Zárecké Lhoty na Choceňsku, *Archaeologia historica* 41/2, 139-172.

Vích, D. 2017: Projectile head finds from Zítkov Castle near Choceň, *Acta Militaria Mediaevalia* XIII, 83-109.

Vích, D. 2018: Ojedinelé nálezy ze středověku a staršího novověku z českomoravského pomezí a východních Čech, *Archeologie východních Čech* 13 (2017), 55-92.

Vích, D. 2019a: Záchraný archeologický výzkum sídliště z doby bronzové z Vraclavi. *Archeologie východních Čech* 16 (2018), 9-33.

Vích, D. 2019b: Hrad Zítkov u Chocně ve světle archeologických nálezů. *Archaeologia historica* 44/1, 29-63.

Vích, D. – Soukup, M. B. 2008: Doklad staroeneolitického sídliště ve Vysokém Mýtě-Průhonech (okr. Ústí nad Orlicí), *Archeologie ve středních Čechách* 12, 107-112.

Vokolek, V. 1982: Neolitické sídliště v Cerekvici nad Loučnou, *Zpravodaj Krajského muzea východních Čech v Hradci Králové* 9, 61-80.

Vokolek, V. 1990: Hradiště lidu popelnicových polí v Zárecké Lhotě, *Zpravodaj KMOVČ* XVII, 54-59.

Vokolek, V. 1991-1992: Slezskoplatěnické pohřebiště v Zárecké Lhotě, *Zpravodaj muzea v Hradci Králové* 18, 59-61.

Vokolek, V. 1993a: Výzkum lužického hradiště v Běstovicích, *Zpravodaj muzea v Hradci Králové* 19, 49-53.

Vokolek, V. 1993b: Lužické pohřebiště v Běstovicích, *Zpravodaj muzea v Hradci Králové* 19, 54-59.

Vokolek, V. 1993c: Archeologické nálezy při stavbě čistící stanice ve Vysokém Mýtě, *Zpravodaj muzea v Hradci Králové* 19, 60-68.

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

Vokolek, V. 1994: Osady lužické kultury ve východních Čechách II. Fontes Musei Raginaehradecensis XVI-2. Hradec Králové.

Vokolek, V. 1996: Výzkum pohřebiště lidu popelnicových polí v Koldíně v letech 1994-1995, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 22, 34-40.

Vokolek, V. 2003: Gräberfelder der Lausitzer Kultur in Ostböhmen I – Pohřebiště lužické kultury ve východních Čechách I, Fontes Archaeologici Pragenses 27. Praha.

Žákovský, P. – Vích, D. 2019: Pár zlacených ostruh od hradu Zítkova u CHocně ve východních Čechách, Archeologické rozhledy LXXI, 82-104.

Internetové zdroje:

<http://oldmaps.geolab.cz/>

<https://www.cuzk.cz/>

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

www.vcm.cz

Příloha č. 1

Mapové a plánové podklady

Obsah:

1. zobrazení tělesa komunikace a archeologických lokalit na podkladu: ortofoto
2. zobrazení tělesa komunikace a archeologických lokalit na podkladu: ortofoto
3. zobrazení tělesa komunikace a archeologických lokalit na podkladu: ZTM 10
4. zobrazení tělesa komunikace a archeologických lokalit na podkladu: II. vojenské mapování
5. zobrazení tělesa komunikace a archeologických lokalit na podkladu: ortofoto, se staničením
6. zobrazení tělesa komunikace na podkladu: ZTM 10, se staničením
7. zobrazení tělesa komunikace na podkladu: II. vojenské mapování, se staničením
8. zobrazení tělesa komunikace na podkladu stabilního katastru, se staničením
9. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad stabilní katastr se staničením
10. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad ortofoto se staničením
11. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad ZTM 10 se staničením
12. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad II. vojenské mapování se staničením
13. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad ortofoto se staničením
14. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad ZTM 10 se staničením
15. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad II. vojenské mapování se staničením
16. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad stabilní katastr se staničením
17. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad ortofoto se staničením
18. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad ZTM 10 se staničením
19. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad II. vojenské mapování se staničením
20. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad stabilní katastr se staničením
21. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad ortofoto se staničením
22. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad ZTM 10 se staničením
23. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad II. vojenské mapování se staničením
24. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad stabilní katastr se staničením
25. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad ortofoto se staničením
26. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad ZTM 10 se staničením
27. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad II. vojenské mapování se staničením
28. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad stabilní katastr se staničením
29. zobrazení tělesa komunikace a očíslovaných archeologických lokalit na podkladu: ortofoto
30. zobrazení tělesa komunikace a očíslovaných archeologických lokalit na podkladu: ZTM 10
31. zobrazení tělesa komunikace a očíslovaných archeologických lokalit na podkladu: II. vojenské mapování
32. zobrazení tělesa komunikace a očíslovaných archeologických lokalit na podkladu: stabilní katastr
33. zobrazení tělesa komunikace na podkladu: DMR
34. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad DMR se staničením
35. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad DMR se staničením
36. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad DMR se staničením
37. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad DMR se staničením
38. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad DMR se staničením

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

39. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad DMR se staničením
40. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad DMR se staničením
41. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad DMR se staničením
42. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad DMR se staničením
43. zobrazení tělesa komunikace detail, podklad DMR se staničením
44. zobrazení tělesa komunikace rozdělené druhem skrývek na podkladu: ZTM 10
45. zobrazení tělesa komunikace rozdělené druhem skrývek na podkladu: ortofoto

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542

Příloha č. 2

Obvyklé náklady na provádění archeologických výzkumů dle metodiky
Archeologického ústavu AV ČR.

Elektronicky přístupné zde:

<https://www.arup.cas.cz/wp-content/uploads/2023/05/obvykle-naklady-ZAV.pdf>

Zřizovatelem
Východočeského muzea
je Pardubický kraj

Zámek 2
53002 Pardubice

vcm@vcm.cz
tel.: +420 466 799 240

IČ: 14450542
DIČ: CZ14450542